

Seminární práce:

Postmoderna

Postmoderna, postmodernismus

Umělecký styl vládnucí od 70. let 20. století v Evropě se dotýká otázek kultury a vědění, jelikož představuje významné kulturní a společenské změny v současném životě, jež mají vedoucí postavení v západních společnostech, nicméně nutně nemusejí znamenat ostrý rozchod s modernou.

Typickým prvkem postmoderny je pluralita a partikularita názorů, dále se vyznačuje intertextualitou¹, ironií, pastišem² a prolínáním žánrů. Dochází tedy k rozostření moderních historických, estetických a kulturních mezí, včetně hranic mezi vysokým a nízkým stylem, jak je tomu patrné například v díle Umberta Eca *Jméno růže*, v němž se slučuje historický román, detektivka, filosofické dílo, atd. či ve filmu *Bladerunner* mísící horor, sci-fi, dobrodružný film a film-noir.

Postmoderní společnost zaznamenává roztržičnost, mnohoznačnost a nejistotu povahy žití, což úzce souvisí se zrychlením jeho tempa. Také si je vědoma ústředního postavení nahodilosti v současném životě.

Ústředním kulturním stylem je brikoláž³, jež je přítomna v nejrůznějších podobách umění - od architektury, přes film až kupříkladu v klipech populární hudby.

¹ **intertextualita** – vztah textu k jinému textu, propojenost jednotlivých textů

² **pastiš** – literární, hudební nebo výtvarné dílo napodobující techniku nebo styl jiného díla

³ **brikoláž** - slučování různých znaků, předmětů či událostí k vytvoření nových struktur, nového kontextu

Michel Houellebecq: Elementární částice

Jedná se o dílo kontroverzního francouzského spisovatele současnosti, Michela Houellebecqa, které v sobě skrývá několik charakteristických znaků postmoderní společnosti a postmoderny vůbec. Hlavními hrdiny jsou dva nevlastní bratři, Bruno a Michel, kteří se odlišují hlavně ve způsobu přistupování k citu a vztahu, ať už se jedná o vztah rodičovský, partnerský či sexuální. Michel je vědec, jemuž jsou ženy, cit a sex cizí, snad ani nemá zájem prožívat cokoli s tím spojené, opačný extrém představuje Bruno, jenž pocíťuje absenci fyzického i psychického kontaktu s druhou osobou a nemožnost naplnění touhy po sexu ho přivede až do psychiatrické léčebny. Kniha poukazuje na odlišné povahy lidí zmítající se v dnešním světě a době a na konkrétních případech představuje obecné znaky postmoderny.

Už název románu *Elementární částice* evokuje ideu, že každý jedinec představuje základní element tvořící společnost a následně celistvý obraz doby. Tento fakt podtrhuje skutečnost, že smyslem postmoderny už není jednota, ale partikularita, tedy zvláštnosti odlišující od jednoty.

V dřívější moderní době se setkáváme s určitým plánem směřujícím k jednotě, jakýmsi superprojektem, jímž byla jedna ideologie charakteristická pro stát. Náplní tohoto superprojektu bylo spění k určitému cíli – ke spokojenosti. Víra v lepší zítřek je znatelná v komunistické ideologii SSSR vyznačující se heslem „Dnes znamená zítřa.“, což napomáhá i ve způsobu chápání času – žijeme pro budoucnost, minulost je důkazem nedokonalosti, ale v postmoderní době najednou vyplouvají na povrch nedostatky moderní doby, které byly zakryty dokonalým cílem. Postmoderna reaguje na tuto vizi, a sice se k ní staví kriticky, tím se dostává do opozice a boří mýty o jednotě a její dokonalosti, naopak nastoluje prostor pro mnoho odlišných podob projektů a jejich realizování. S úpadkem ideologie upadá i státní moc, místo ní se vnucuje nová moc, a tou je trh. Další hybnou silou současnosti jsou média a především reklama..

Jednota byla překonána pluralitou a partikularitou, dnes se my všichni považujeme za subjekty, chceme se podílet na utváření světa. A zde je patrný jasný protiklad vnímání člověka v době moderní a postmoderní. Zatímco v moderní době měl člověk určitou společenskou funkci a životní cíl, specializoval se jen na jednu věc či obor, postmoderní doba chrlí lidi měnící práci, jedna práce značí neflexibilitu, člověk dnes má tedy více kompetencí, které však zvládá pouze povrchně. S tím souvisí problém identity, již je těžko si budovat z důvodu nedostatku času a prostoru, jelikož tempo života je příliš rychlé a protkané neustálými změnami, kterým je nutno se také rychle přizpůsobovat. Pokud nedokážeme budovat jednu svou identitu, pak není ani možné budovat jedinečný vztah, dnes se citové a praktické stránky vztahu oddělují, zatímco dříve byly propojeny.

Bibliografie:

BARKER, Chris. *Slovník kulturních studií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 206 s.

BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, 163 s.

HOUELLEBECQ, Michel. *Elementární částice*. 1. vyd. Praha: Garamond, 2007, 296 s.

LYOTARD, Jean-François. *O postmodernismu: postmoderno vysvětlované dětem : postmoderní situace*. Vyd. 1. Praha: Filosofický ústav AV ČR, 1993, 206 s.

PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2000, 834 s.